

Paul Preston: “Franco va morir amb una fortuna d’uns 400 milions d’euros en diners d’avui”

“Traslladar el cadàver més a prop de Madrid facilitarà els pelegrinatges”, sosté l'historiador i autor d'*Un poble traït*

9 min. 26/10/2019 22:41 Traduccions: CAT / CAS



ANTONI BASSAS (/FIRMES/ANTONI_BASSAS/)

Periodista

+ Segueix-me

10

Comparteix

Guarda



PAULPRESTON: “Franco va morir amb una fortuna d’uns 400 milions d’euros en diners d’avui” / ANNA BOSCH

Quan apunta als orígens de la corrupció es remunta al Lazarillo de Tormes.

Sí, esclar. La picaresca és genuïnament espanyola, però de corrupció n'hi ha a tot arreu, també a Anglaterra. El cas d'Espanya i també del sud d'Itàlia i de Grècia és una qüestió de pobresa. El més trist és que Espanya fos pobra quan havia fet un grandíssim imperi. A Anglaterra també es veu una cosa semblant: l'imperi va enriquir els seus dirigents. L'altre dia pensava que durant la segona meitat del segle XIX la Gran Bretanya tenia l'imperi més gran del món, amb una riquesa que es pot veure en l'arquitectura de Londres, però al mateix temps Charles Dickens descrivia a les seves novel·les les terribles condicions en què vivia la classe treballadora.

Ha comptat que entre el 1814 i el 1981 a Espanya hi va haver 25 pronunciaments militars i parla del trauma postimperial que va passar l'exèrcit espanyol després de perdre Cuba el 1898, fins al punt que es van conjurar a no perdre mai més cap part de territori, i d'aquí la dèria de la unitat.

El 1898 ja feia molts anys que l'exèrcit espanyol no guanyava cap guerra fora de casa, i crec que això també els inclinava a no pensar-se com l'instrument per protegir la nació de l'enemic exterior, sinó de l'enemic interior. ¿Però quin és l'enemic interior i de qui? Evidentment, l'enemic de la classe dominant era el poble. En un país dividit socialment, quan la classe dominant havia de triar entre reforma o repressió, triava repressió per conservar la seva riquesa. D'aquí l'aliança amb les forces repressives. Aquesta és la noció existent a l'exèrcit o entre alguns generals: els únics espanyols realment espanyols eren ells. Això es veu perfectament durant el franquisme. És una mica cru dir-ho així, però és l'aliança entre els rics que necessitaven una guàrdia i els militars que se n'aprofitaven. Es veu en el cas de Cambó, que em sembla escandalós: un dels pares del catalanisme (o l'oncle, si més no), que es posa al costat de Franco tot just començar la Guerra Civil.

Quina ha sigut la funció de la Guàrdia Civil en la història d'Espanya?

Quan es va fundar, als anys 40 del segle XIX, era com un exèrcit d'ocupació de l'Espanya rural per protegir els terratinents. Me'n vaig adonar fent la tesi doctoral: el concepte que hi havia de la Guàrdia Civil entre els pagesos i la gent d'esquerra era d'una força brutal i cruel. Això ha canviat amb la democràcia. La Guàrdia Civil, avui, és més aviat la de les novel·les de Lorenzo Silva.

¿El franquisme va ser el moment culminant de la corrupció?

Sí, evidentment. Era una cleptocràcia. Però què era la dictadura de Primo de Rivera? El que passa és que Franco presidia un estat cleptocràtic amb una repressió cruel. He calculat que Franco va morir amb una fortuna pròxima als 400 milions d'euros, en diners d'avui, i alhora era un tipus molt gasiu. Franco i la seva dona, Carmen Polo, tenien magatzems plens de regals, habitacions amb armaris plens fins al sostre de calaixos amb joies. Però, en canvi, quan va fer fora el seu metge personal de tota la vida, Vicente Gil, només li va regalar un televisor dels que li havien regalat a ell.

Què li ha semblat l'exhumació del Valle de los Caídos?

Ja era hora. Tot i així, traslladar el cadàver més a prop de Madrid només facilitarà els pelegrinatges dels seus seguidors. A més, ara s'ha de resoldre el cas de José Antonio Primo de Rivera i els cossos dels republicans emmagatzemats allà. El Valle va ser una idea de Franco, però no com a monument als caiguts de la guerra. Això és una mentida com una casa de pagès. Des del primer moment volia que fos un monument a la seva obra, i després, el monument als caiguts, robant cadàvers de republicans sense el permís dels parents. Cal pensar en el que va costar en diners i en el patiment dels 20.000 treballadors que el van aixecar a la força. Fer gairebé una catedral de roca sòlida és increïble, i per això jo crec que no s'ha de demolar: s'ha de convertir en un lloc de memòria, podria ser un gran museu de la Guerra Civil. Durant el franquisme hi va haver un servei de neteja nacional, amb el control de l'educació i dels mitjans de comunicació, i es va crear el que en diem el franquisme sociològic. I com que la democràcia no va crear un servei de neteja democràtica, a Espanya encara hi ha molts franquistes o molta gent que s'ha criat dins d'un ambient franquista. Que hi hagi un monument al dictador culpable de la mort de milers de morts sembla increïble, no? No es pot imaginar que a Berlín hi hagués un monument a Hitler.

La diferència és que Hitler va perdre i Franco va guanyar.

Esclar, sí, i a Alemanya hi ha haver un procés de desnazificació, cosa que no s'ha fet a Espanya. Però alguna vegada he pensat que el millor hauria sigut llançar el cos de Franco al mar. La seva gran ambició era entrar a la mar i no va poder, però sempre que podia es vestia d'almirall i li encantaven les cerimònies navals. Quan va visitar Salazar a Lisboa, per exemple, no va anar-hi en tren des de Madrid, que era la ruta més fàcil, sinó que va anar a la Corunya, i amb una flota de vaixells de guerra va arribar al port de Lisboa. Crec que era la seva gran obsessió.

Vostè va escriure una biografia de Franco que gairebé l'ha fet conèixer en la seva intimitat psicològica. ¿Creu que ell va pensar que un dia el traurien del Valle?

No, perquè una de les seves ambicions, potser la central, és que tot fos etern. Per exemple, la manera de fer la guerra, i ja durant la postguerra, la idea d'eliminar físicament tots els republicans. Sempre dic en broma que Hitler va parlar del Reich de 1.000 anys, però que això, per a Franco, era el que en diem en anglès *shorter thinking*. Ell volia un règim per sempre, i els que diuen que Franco planejava la democràcia per al dia que no hi fos cometien un error absurd. Ell pensava sempre en la persistència del règim després de la seva mort.

¿La corrupció del PP en l'època d'Aznar, la del PSOE, la de l'època de Jordi Pujol, la de la família reial espanyola... són una continuació natural de les corrupcions dels segles XIX i XX?

Sí, i aquesta ha sigut per a mi la part més difícil del llibre, perquè, amb l'excepció del PP, hi ha grups que jo havia admirat. Jo havia fet una biografia del rei Joan Carles molt favorable. Em va entrar molt també la qüestió dels Pujol, a qui havia tingut a la London School. El cas d'Aznar és molt fort, perquè ell quan va agafar el poder va dir a Felipe González: "Nosaltres eliminarem la corrupció, no serem com vosaltres", i la corrupció del PP ha sigut molt pitjor. A vegades penso que la corrupció que hi ha hagut després de Franco, la de la democràcia, per dir-ho així, està basada en la idea de l'"Ara ens toca a nosaltres".

En el cas del rei, ¿està basada en el record de l'exili de Roma o d'Estoril, quan depenia de les donacions de la noblesa o les grans fortunes?

Potser sí, però això depèn de les butxaques que necessitis per viure. Potser m'ho miro amb una certa candidesa (em passa igual que amb els futbolistes), però és una cosa que no entenc. Només pots conduir un cotxe a la vegada. Només pots sopar un cop cada nit. Amb tot, quan Alfons XIII va anar a l'exili, va poder treure d'Espanya una fortuna colossal.

Que al títol del llibre parli de "poble traït" ¿no és una idealització de les virtuts de l'abnegat poble espanyol?

Sí, tens raó, però és el que crec. Potser perquè en tots els meus llibres em poso al costat de les víctimes. Quan he escrit llibres sobre la Guerra Civil sempre m'ha emocionat allò dels últims dies de la República, que Machado deia que la gent seguia lluitant pels valors republicans, els drets de la dona, tot el que significava el progrés, l'educació... Tot això sempre m'ha inspirat molt. Esclar que, com et deia, estàs parlant amb un càndid.

¿Hem de considerar aquest llibre la seva obra definitiva sobre la història d'Espanya? És un comiat?

No, espero que no! Pel cap baix tinc previst escriure uns quatre llibres més, si la meua salut em deixa.

Què li sembla el que està passant a Catalunya?

Home, em sembla un desastre. La meua especialitat és el passat, i tinc molts problemes amb el present, però per a mi això és una conjura dels necis. Ho veig molt semblant al Brexit. Hi ha tants errors, tantes mentides, a tots dos costats, i en totes dues situacions, la catalana i el Brexit! És fàcil dir-ho, però tot això s'hauria pogut fer de manera més gradual i realista. De protestes massives n'hi ha, com les de la Diada o les del centre de Londres protestant contra el Brexit. El Brexit em té deprimit d'una manera horrible, igual que la situació a Catalunya, perquè tothom sap que soc catalanòfil i hispanòfil.

¿S'havia imaginat mai que veuria Boris Johnson al número 10 de Downing Street?

No, és com si a Espanya hi hagués un govern de coalició amb Tip i Coll. Johnson és un faldiller important i té un do per mentir. En comparació amb Theresa May, que era una persona molt grisa, Boris és el graciós, ha sortit en programes de comèdia a la televisió. I al darrere hi té una mena de Rasputin que es diu Dominic Cummings, que és una persona que li planeja tot el que fa. És horrible.

Perfil

Facin lloc al prestatge per a una nova obra monumental de Paul Preston (Liverpool, Anglaterra, 1946), *Un poble traït* (Base, en català, i Debate, en castellà). No es deixin desorientar pel títol. Es tracta d'una història d'Espanya entre el 1874 i les eleccions de l'abril d'aquest 2019 escrita des d'un angle concret: el de la corrupció i la incompetència. Per què? "És que volia fer dues coses: una història d'Espanya posada al dia que pogués rivalitzar amb el famós llibre de Raymond Carr, i per no avorrir-me gaire [riu] vaig pensar que seria interessant passar-la pel filtre de la corrupció, la incompetència política i la seva conseqüència, que és la divisió social". Preston és un dels grans biògrafs de Franco i un especialista en el franquisme, de manera que aquesta setmana li han xiulat les orelles a casa seva, a Londres. Ell ho hauria solucionat d'una altra manera.

Comparteix a facebook (https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://ara.cat/_8b114c87?s=f)

Comparteix a twitter ([http://twitter.com/share?url=http%3A%2F%2Fara.cat%2F_8b114c87%3Fs%3Dt&via=ARAsocietat&text=Paul%](http://twitter.com/share?url=http%3A%2F%2Fara.cat%2F_8b114c87%3Fs%3Dt&via=ARAsocietat&text=Paul%20Johnson)